

SOPRONI
EGYETEM |

FAIPARI MÉRNÖKI ÉS
KREATÍVIPARI
KAR

AZ ALKALMAZOTT MŰVÉSZET LÉTMÓDJAI ÉS A KREATÍV IPAR KIHÍVÁSAI NAPJAINKBAN

Faipari Mérnöki és Kreatívipari Kar Tudományos Kiadványa

Szerkesztette: Márfa Molnár László és Pásztory Zoltán

AZ ALKALMAZOTT MŰVÉSZET LÉTMÓDJAI ÉS A KREATÍV IPAR KIHÍVÁSAI NAPJAINKBAN

**FAIPARI MÉRNÖKI ÉS KREATÍVIPARI KAR TUDOMÁNYOS
KIADVÁNYA**

Szerkesztette: Márjai Molnár László és Pásztory Zoltán

SOPRONI EGYETEM KIADÓ

SOPRON, 2023

A kötet első 12 írása a Sopronban 2022. október 28-án *Az alkalmazott művészet létmódjai napjainkban* címmel megrendezett tudományos konferencia előadásainak szerkesztett anyagát tartalmazza.

A konferencia támogatói:

MTA VEAB Soproni Tudós Társaság Művészeti és Irodalomtudományi Szakbizottság

Magyar Tudományos Akadémia VEAB Képzőművészet, Művészetelmélet és Design
Munkabizottság

Soproni Egyetem Faipari Mérnöki és Kreatívipari Kar

Felelős kiadó: Prof. Dr. Fábíán Attila

a Soproni Egyetem rektora

Szerkesztette:

Dr. Márfa Molnár László és Dr. Pásztory Zoltán

Lektorálta:

Dr. Börcsök Zoltán

ISBN 978-963-334-453-8 (pdf)

<https://doi.org/10.35511/978-963-334-453-8>

Creative Commons licenc: BY-NC-SA 2.5

Nevezd meg! Ne add el! Így add tovább! 2.5 Hungary
Attribution – Non commercial – Share Alike 2.5 HUNGARY

Tartalom

Bevezetés.....	5
Művészeti szekció	
Posztmodern performansz.....	7
<i>Szabó Tibor</i>	
Az alkalmazott és az autonóm művészet szakrális alkotásokban.	15
<i>Karikó Sándor</i>	
Szépség és öröm. Gondolatok a hazai kortárs transzcendens művészetről.....	21
<i>Kovács-Gombos Gábor</i>	
A képi világ üzenetei. Két leány folyóirat margójára	30
<i>Fáyné dr. Dombi Alice</i>	
Ökoművészet és öcodesign mint új paradigma?	40
<i>Zalavári József</i>	
Fenntartható létharmónia, esztétikum és a feminin reprezentációja	48
<i>Major Gyöngyi</i>	
Tér(más)kép(pen) - adalékok a kortárs építészeti ábrázolás eszköztárának áttekintéséhez.....	61
<i>Kósa Balázs, Markó Balázs</i>	
Képirás – képolvasás (illúzió és gyakorlat)	70
<i>Gáspárdy Tibor</i>	
A kortárs (alkalmazott) művészet értelmezhetősége.....	80
<i>Márfai Molnár László</i>	
Bepillantás művészet és természettudomány közös metszetébe.....	87
<i>Nagy Máté</i>	
„Ut pictura poesis” Az intermedialitás megjelenési formái Tandori Dezső költészetében	95
<i>Zámbó Bianka</i>	
A soproni műemlék épületek dokumentálásának bemutatása egy helyi példán keresztül.....	102
<i>Kósa Balázs, Markó Balázs, Tárkányi Sándor</i>	
A makett, mint szemléltető eszköz.....	113
<i>Horváth Péter György, Markó Balázs, Tárkányi Sándor, Antal Mária Réka, Kósa Balázs</i>	
A fa élettani hatása	123
<i>Boros Eszter</i>	
Művészet és innováció az információ korában	130
<i>Szécsi Gábor, Szilágyi Tamás</i>	
A térészlelés és térhasználat kognitív működése	145
<i>Mucsi Zsuzsanna Mária, Horváth Péter György</i>	
A design hét megjelenési szintje	152
<i>Reményi Andrea</i>	

Műszaki szekció

Kézi és gépi intarziakészítés összehasonlító elemzése	162
<i>Antal Mária Réka, Horváth Péter György</i>	
Vászonról kompozitig – Anyaghasználat a repülőgépgyártásban.....	178
<i>Zsákai Balázs, Alpár Tibor, Horváth Péter György</i>	
Ütemezési feladat eredményeinek nemparametrikus statisztikai elemzése	185
<i>Tóth Zsolt, Hegyháti Máté, Kulcsár Ernő, Ősz Olivér</i>	
Fenyő rönk és fűrészáru behozatal környezeti terhei.....	193
<i>Börcsök Zoltán, Pásztory Zoltán</i>	
A faenergetika racionális, környezetkímélő lehetőségei (kutatási összefoglaló).....	204
<i>Németh Gábor; Kocsis Zoltán</i>	
Faipari projektek szakirodalmi elemzése	212
<i>Novotni Adrienn</i>	
Faipari por-forgács elszívó hálózatok és a munkahelyi légtér fapor tartalmának kérdései ...	222
<i>Németh Gábor, Németh Szabolcs, Kocsis Zoltán, Magoss Endre</i>	
Természetes anyagok szigetelőképessége.....	230
<i>Szendi Dorina; Pásztory Zoltán</i>	

Foreign languages section

Thermal resistance values of natural fiber-based insulation panels and the impact of their thickness on the thermal transmittance values of an external wall structure.....	240
<i>Le Duong Hung Anh, Zoltán Pásztory</i>	
Developing Info-Droplets to model the dark flight phase of meteorite fall.....	252
<i>Agota Lang, Matyas Bejo, Benke Hargitai, Barnabas Molnar, Aron Sztojka</i>	
Social Network and Text Mining Analysis of Publications Related to Remote Sensing and R Programming.....	260
<i>Zsolt Tóth</i>	
Small and medium-sized enterprises (smes) in Hungary: industry 4.0 trends and challenges	272
<i>Ádám Fazekas, Endre Magoss, Veronika Suriné Lengyel</i>	
The effect of natural-based additive on paper.....	284
<i>Zsófia Kóczán, Katalin Halász, Edina Preklet, Zoltán Pásztory</i>	
Comparative social network analysis (SNA) of FP7 and Horizon 2020 projects on remote sensing	293
<i>Zsolt Tóth</i>	
Advancements in Sustainable Wood Furniture: A Comprehensive Review of Bonding Techniques and Adhesives	302
<i>Seda Baş, Levente Dénes, Csilla Csiha</i>	

Az alkalmazott és az autonóm művészet szakrális alkotásokban. Jézus-ábrázolások nyomában

Karikó Sándor

Dr. habil. Főiskolai tanár, Szegedi Tudományegyetem JGYPK, email: bacon@jgypk.szte.hu

DOI: https://doi.org/10.35511/978-963-334-453-8.Kariko_S

Absztrakt

Ez a tanulmány bemutat néhány markáns, részben a szerző által készített felvételt (például a kortárs Fernando Botero és Földi Péter képeiről, a szicíliai Noto és San Nicolo, továbbá Mexikóváros székesegyházában, valamint a szegedi Szent Erzsébet és Szent Gellért templomban látható új és egyedülálló szoboralkotásokról), amelyek azt szemléltetik, miként lehet meglátni a mindenféle gyakorlatias, kiegészítendő funkciójú tömegtermékeken túl az ilyesféle alkalmazott művészetben autonóm jelentéstartalmat, lebilincselő és izgalmas mondanivalót, ezáltal nagy valószínűséggel kiváltva bennünk a katartikus élményt.

Anélkül, hogy belebocsátkoznék a Bauhaus 1919-es kiáltványával kapcsolatos szakmai vitákba, megfontolandónak vélem azt a felvetést, hogy az autonóm műalkotás betöltheti az alkalmazott művészet funkcióját is. És fordítva: az alkalmazott produktum olykor kiválthat bennünk mélyebb szellemi-lelki hatásokat. Mégis, összességében osztom azt a véleményt, hogy „Az alkalmazott mű (...) nem képes az autonóm alkotás helyébe lépni, mert csak dekoratív.”¹ Úgy látom, az alkalmazott műalkotás *tendenciájában* képtelen a művészi visszatükrözést megvalósítani. Csupán az autonóm műalkotás kiegészítőjeként léphet fel, igaz akkor nagyon is racionális formában, ráadásul fölöttébb kellemes érzeteket kiváltva. Mint közismert, az alkalmazott művészet alkotóját elsősorban és mindenekelőtt valamilyen gyakorlati(as) cél, anyagi-kereskedelmi, hatalmi érdek, hasznossági elv mozgatja. Az alkotásokban csupán az anyagot, a megmunkálási formát és technikát, a sokszorosítás lehetőségét, a pillanatnyi sikeresség követelményét tartja szem előtt. Viszont az autonóm művészt a mindenféle külső – a mű létrehozása előtti és utáni – tényezőtől független, szabad gondolkodás és törekvés irányítja. Az alkalmazott alkotás képviselője a szabályokat, a könnyen felfogható alakzatokat követi, alapvetően a kiszámíthatóság lengi át működését, a megszületett termék pedig általában nem kérdez, nem elgondolkoztat, nem felráz, hanem csupán elcsábít és elvarázsol. Mindezzel szemben az autonóm alkotó a „kiszámíthatatlan, a

---

¹ Benyik György: Értékrendszer a hegyről. A tízparancsolat hatástörténete. *Keresztény Magvető*, 2006/3. 255. A képtilalmi parancsolat, mint törvény ellentétébe fordult a katolikus vallás gyakorlatában.

szabadság embere, aki a szenvedésben, a lemondásban és az áldozatban”² él. Az előbbi a tömegtermék vagy legalábbis a megismételhető teljesítmény bűvkörében létezik, mindig a pillanatnyi mutatványt kergeti, illetőleg a nyomába járó sikerességet hajszolja. Az utóbbit pedig a mély gondolatiság, a kimeríthetetlen valóság egyetemessége izgatja, aki szüntelenül rákérdez az élet nagy és végső értelmére, a létrehozóját és az élvezőjét szellemileg izgalomba hozza, katartikus élményt váltva ki belőle.

A fenti szempontból jogosnak tartom az úgynevezett *mesterember és művész, az alkalmazott és az autonóm művészet* megkülönböztetését. (E két fogalom felvetése visszanyúlik a Bauhaus 1919-es kiáltványára.) Ennek megfelelően számomra kevésbé meggyőző Walter Gropius kijelentése, hogy tudniillik „Nincs lényegi különbség művész és kézműves között.”³ A művész, mint autonóm művész valójában más „fokozat” vagy mélyebb szint. Ettől még nyilvánvalóan van értelme, jelentősége és gyakorlati hasznossága a mester munkájának, mint az alkalmazott műalkotás létrehozójának. Továbbá az is igaz, hogy a mesterember és a művész alkotásai között sokféle átmenet, árnyalati különbözőség alakulhat ki. És könnyen előfordulhat, hogy az egyik tevékenység áthatol a másikba és fordítva. Ilyenkor alig vagy sehogyan sem tudjuk megmagyarázni, hol kezdődik az alkalmazott termék és hol beszélhetünk már autonóm műalkotásról. Végezetül a művészettörténet nem ritkán szolgáltat olyan adalékkal, hogy az autonóm művészet létrehozása mögött komoly – a művészetén kívüli, tehát külsődleges – anyagi és politikai érdek, támogatás rejlik. Gondoljunk például arra a helyzetre, amikor egy-egy zenei, képzőművészeti, építészeti stb. remekmű megrendelésre készül. (Egy király, fejedelem, pápa, állami mecénatúra vagy éppenséggel egy dúsgazdag üzletember támogatása.)

Ám úgy látom, minden hasonlóság, egymásbehatolás, kölcsönhatás mellett is világosan megkülönböztethető a két szféra: alapvetően eltérő vonásokkal, funkciókkal, hatásmechanizmusokkal írható le az alkalmazott és az autonóm művészet világa. A két terület közötti összefüggés elméleti boncolgatása helyett itt csupán néhány szembetűnő különbségre utalnék. Az alábbiakban tehát nem kívánok ellentétet (kiváltképp nem éles ellentétet) húzni közöttük, de szükségesnek és kívánatosnak tartom – legalább módszertani szempontból – hangsúlyozni a markáns különbségeket.

---

² Hamvas Béla: *Unicornis*. Medio Kiadó Kft. 2020. 18-19, és 76. Szerinte az autonóm művész a dicsőség embere, aki nem alkalmazkodik senkihez és semmihez. Viszont a törvény embere mindig a szabályokhoz igazodik.

³ Gropius, Walter: A weimari Állam. Bauhaus manifesztuma. In: *A Bauhaus*. Gondolat, Budapest, 1975. (szerk.) Mezei Ottó. Nem elég azt mondani, hogy a művész a kézműves magasabb szintje.

Alkalmazott alkotások

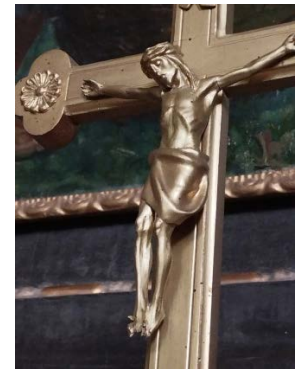
Gyakorlati(as) cél
A mindennapos érdekek szolgálata
Partikuláris szempont
Anyagszerűség és kötött forma
Ráció, szabály, törvény
Kiszámíthatóság
Kellemes, andalít
Sikerorientált
Ismételhetőség

Autonóm alkotások

A mű külső tényezőitől való függetlenség
Belső értékek
Az egyetemesség megnyilvánulása
Az anyag és forma kötetlensége
Érzelem, a szabályok önkényes használata
Kiszámíthatatlanság
Felráz, elgondolkoztat
Katartikus élmény kiváltása
Egyediség, egyszeriség

A továbbiakban a szakrális képzőművészetből, azon belül a keresztre feszített Jézus-ábrázolásokról szeretnék néhány különleges, nem szokványos példát felhozni, amelyek meggyőzően érzékeltetik az alkalmazott és az autonóm műalkotások elkülönülését. Pontosabban az eredeti, a mélyebb gondolatiságú, a szabad, a már-már bizarr feldolgozású festményekre, szoboralkotásokra hoznék fel néhány, úgyszólván tetszőlegesen választott adalékot, amelyek, mint autonóm alkotások, kifejeznek egy-egy új (vagy újszerű) gondolatot, egyedi meglátást, valamilyen eszmét, nemes erényt. Az alkalmazott műtárgy ilyen „plusz” tartalommal, általánosságban nem rendelkezik. (Tisztelet a kivételnek.) Nyilvánvaló, hogy az alkalmazott Jézus-műalkotással tömegével találkozhatunk a keresztény templomokban és temetőikben. A keresztre feszített Jézust ábrázoló szobor és festmény általános tartozéka Isten házának, illetőleg a csendes-nyugodt temetői világnak. Mi több, számos lakás falain is megtalálhatjuk a kis feszületet, leginkább az ágyak fölötti falon. Mondhatnánk: a liturgia, a megemlékezés és/vagy a vallási hit szimbolikája, amelyet nagyon is természetesnek veszünk, külön fel sem figyelünk rá, csak érezzük-tudjuk, ott kell lennie, mint a templom, a temető, a sírkő vagy az otthonunk dekoratív képeleme. Szokványos megnyilvánulás, amelyet mindnyájan megszokunk. Más a helyzet az autonóm művészi Jézus-alkotással. Az nem hagy szótlánul és közömbösen bennünket, nagyon is megszólít, megérint, elgondolkoztat és állásfoglalásra készítet. *El kell időzni mellette.* Kiolvassuk, kiérezzük belőle a mélyebb, az eredeti gondolatot, a szellemi-lelki-erkölcsi mondanivalót, a fantázia szabad szárnyalását. Felsejlik belőle előttünk az egyetemesség érzete, egy különleges, egyedülálló és megismételhetetlen felfedezés-felismerés. Az alábbiakban mutatok be néhány, önkényesen kiválasztott, jórészt saját felvétellel készített konkrét képzőművészeti alkotást. Mindegyik a keresztre feszített Jézust (vagy legalábbis magát a keresztet) ábrázolja.

1. ábra. Szokványos templomképek és temetői keresztek (Kecskemét). Forrás: saját fotó.

Szokványos templomképek és temetői keresztek (Kecskemét). Az ilyen és hasonló alkotások bemutatását vég nélkül folytathatnánk. Michelangelo *Crucifix*, (*Santa Maria del Santo Spirito, Firenze*) alkotásán a megadás, a belenyugvás érzete látható, legalábbis ezt sugallja a kép. Matthias Grünewald *A keresztfeszítés* című vázlatán a mérhetetlen fájdalom és szenvedés látszik. Dali *Keresztes Szent János Krisztusa* című festményén elsötétült a világ, Jézus merész testtartásán az fejeződik ki, hogy abban a pillanatban elhagyta a földi életet. Botero *Krisztus* című alkotásán tudatosan elkövéríti, lényegében eltorzítja Jézus testét. Mint minden festményén és szoboralkotásán az a koncepció olvasható ki, hogy a fogyasztói társadalom embere a túlzásba vitt fogyasztása révén kivetkőzik normális embermivoltából: a művész próbálja rádöbbeneni az emberiséget az ilyen típusú veszélyhelyzetre. Fadrusz János *Krisztus a keresztfán*, (*Szeged, Dóm*) című alkotásán, Jézus arcán megjelenik a szelídség: így is lehet kifejezni az önfeláldozást. A Szent Erzsébet templom (Szeged, Újszeged) feszülete különös történetet rejt:

egy szegedi orvos több éves ghánai gyógyító munkájából hazatérve, az ország jellemző faanyagából (mahagóni) hozott deszkadarabokat, ebből csinált egy pécsi fadaragóművész keresztre feszített Jézus-szobrot, ezt az alkotást helyezték a főoltár fölé. A Szent Gellért (evangélikus templom, Szeged) oltárképén nincs ábrázolva Jézus teste. A Szent Gellért templom különleges kereszt-ábrázolása fölöttébb meghökkentő. Ezzel kapcsolatban eszünkbe juthat a tízparancsolat második pontja: „Ne csinálj magadnak faragott képet vagy hasonmást arról, ami fenn van az égben, vagy lent a földön, vagy a vizekben a föld alatt.”⁴ Mózes II. könyve 20. fejezetének 4. sorát értelmezve és összevetve a Kivonulás könyve megfelelő szövegével, Benyik György Szegedi teológus sokunkat meglepő megállapítást tesz: az ábrázolhatatlan Isten-kép akkoriban a sokféle látható istenségekkel szembeni tiltakozást és szakítást jelentette. Ám ez a későbbiekben alaposan megváltozott: a gyakorlat teljesen eltért az eredeti vallásos felfogástól. Majd így summáz a teológus: „A képtilalmat (...) a katolikus egyházban gyakorlatilag kiiktatták a tízparancsolatból.”⁵

Lecce (Puglia tartomány) Püspöki Palota és Múzeum: A fémkereszt itt is önmagában áll. A másik alkotáson nincsenek végtagok: merész ábrázolás. A harmadik kép anyaga márványmű - leheletfinom kidolgozásban. Polignano a mare (Puglia tartomány) templom Jézus-képe különös kereszthelyzetet mutat, Jézus alakja és arca a csendes, szerény Isten-fiát fejezi ki. Földi Péter (kortárs magyar festőművész) furcsa fejhelyzetű Jézus-arca meghökkentő, megindíthatja fantáziánkat. Még különösebb a két kézfej megformálása, amire mindenképp felfigyelhetünk: mindkét hüvelyűj benyomja a szeget még jobban, mintha azt akarná jelezni, Jézus bátran és tudatosan felvállalja sorsát (meghalni az emberiségért). Noto (Szicília), Szent Miklós székesegyház: különös fakeresztje. A művész a Földközi tengerbe fulladt migránsoknak (mai ismeretünk szerint több mint 30.000 menekült halt így meg) állít mementót – a tengerből kihalászott csónakok deszkadarabjaikból. Mexikóváros székesegyházában fekete színben látható a keresztre feszített Jézus. A legenda szerint az akkori püspök mindennap – megszokásból – megérintette a fehér márványszobrot. De egy irigye éjjel bekente méreggel az egész testet, hogy borsot törjön a püspök orra alá. Másnapra befeketedett az egész műalkotás, de meghagyták ebbeli állapotában, emlékeztetve az emberi gyarlóságra.

---

⁴ Szent Biblia. Szent István Társulat. Mózes II. könyve 20. fejezet 4. vers. Hasonló, kis fogalmazásbeli eltéréssel vö. a Kivonulás könyve, 20,1.

⁵ Palotás Dezső: Prognózisok. *Korunk*, 33. évf. 2. sz. 1974. 262. Ezért húzzunk valamilyen határvonalat a mesterember és az autonóm építész-, szobor- és/vagy festőművész közé.

2. ábra: Noto (Szicília), Szent Miklós székesegyház különös fakeresztje. Forrás: saját fotó

3. ábra: Fekete Jézus, Mexikóváros. Forrás: saját fotó

Összességében megállapítom, hogy valamennyi, itt bemutatott autonóm műalkotásban ott rejlik valamilyen eredeti, csak a szerző által felfedezett új és mély gondolat, merész megközelítés. Az ábrázolás nem hétköznapi, nem szokványos, amely így arra készíti a szemlélőt, hogy megálljon egy pillanatra, időzzék el egy keveset az alkotás előtt, és mozgósítsa szellemi-lelki energiáit.

Bibliográfia

- Benyik, Gy., 2006. *Értékrendszer a hegyről. A tízparancsolat hatástörténete*. Keresztény Magvető, 2006/3.
- Hamvas, B., 2020. *Unicornis*. Budapest: Medio Kiadó Kft.
- Palotás, D., 1974. *Prognózisok*. Korunk, 33. évf. 2. sz.
- Walter, G., 1975. *A weimari Állami Bauhaus manifesztuma*. In: *A Bauhaus*. Budapest: Gondolat Kiadó.

Abstract

Sándor Karikó

The applied and the autonomous art at sacred works.
In the wake of Jesus depictions

This study presents some striking recordings, partly made by the author (Noto, Sicilia, San Nicolò, Mexico city, cathedral, San Elisabeth church, Szeged, San Gellért church, Szeged) which are about how one can see, beyond all kinds of practical mass products with additional functions, an original thought content, a deeply plowing, engaging and exciting thing to say, rightly provoking a cathartic experience in us.